

Generace Z a její ideály o záchraně světa

DNEŠNÍ MLADÍ MLUVÍ O SVÝCH
POCITECH OTEVŘENĚ

ALŽBĚTA BUBLANOVÁ

Domlouvám si schůzku se sedmnáctiletým Oldřichem Příklenkem. Chci s ním mluvit o tom, jak se žije generaci Z, tedy těm, kdo se narodili kolem roku 2000 a později (tvoří u nás asi čtvrtinu celkové populace). Nenechá si vysvětlit, jak se dostane na místo určení, prý si to najde v mobilu, stačí mu poslat lokace v mapách. „Pokud si dospívající zapomene doma mobil, peněženku či klíče, tak je to právě mobil, pro který se vrátí,“ říká sociolog Martin Buchtík. „No, hlavně tu peněženku nemá, protože používá platební kartu v mobilu,“ reaguje Olda s poznámkou, že takhle vypadá typický předpoklad o generaci Z, která by takové generalizování odmítla.

Olda studuje pražské gymnázium Na Zatlance, o generaci Z se zajímá a píše o ní román s názvem *Lávový obláček*. Má potřebu fenomén popsat věcně a bez paušalizací. „A proto je tohle povídání tak trochu proti ideálům generace Z, která považuje to nálepkování za škodlivé,“ říká mi na začátku. „Máme problém poznat, co je skutečné. Vždyť většina předpokladů není založena na realitě, ale kdo se v tom má vyznat? Jediné, co můžu vědět jistě, je má existence, ono slavné Descartovo Cogito ergo sum. Společnost je jako krabice od bot a člověk bota a ta krabice většinou neodpovídá rozměrům boty. Je ale pravidelná, jednoduchá, zaškatulkovaná, dá se to skládat na sebe. Teď přemýšlím, jak to říct, aby to nevyznělo jako z rádia, řečeno postaru,“ rozpovídá se Olda.

Na otázku, jaká je podle něho generace Z, odpovídá, že jí chybí něco pravého a skutečného. „Generace Z je solidární, hodně souzní s potlačovanými, každý se může vyjádřit, neodsuzujeme nikoho za to, jaký je. Máme velký ideál být sami sebou. Snahu být upřímný k sobě,“ vysvětluje. Podle dětské psycholožky Jany Šaškové ze Zlína jsou dnešní děti a dospívající přehlaceni informacemi, které neumějí filtrovat. Nemají proto bezpečný prostor, hrne se na ně moc emocí, i ze strany rodičů: „Dřív jsme dětem u pohádek vysvětlovali dobro a zlo,“ dodává. Dnes mají děti přístup k videím, o kterých rodiče ani sami nevědí. „Dnešní děti hlavně vědí, že dobro a zlo se mění pod různými okolnostmi, jak dokazují historické zkušenosti, například idea komunismu,“ dodává Olda, kterého překvapuje, jak je jeho generace vnímána, tedy jako ta, jež se neumí na internetu bezpečně pohybovat. Internet a sociální sítě bere za každodennost, stejně jako brali lidé dřív kosu nebo hrábě. Sociální sítě a obecně internet jsou nejen pro dospívající v dnešním světě něčím, co jim pomáhá se snáze vyrovnat se svou jinakostí, najít si svou sociální skupinu. Jejich stinnou stránkou je tzv. dezinformační propad. Ředitelka Domu tří

Sedmnáctiletému Oldřichu Příklenkovi není okolní svět lhostejný, zajímá se o politiku, společenské problémy i budoucnost planety. Foto: Jan Zatorský

přání Miroslava Flemrová varuje před vlivem sdílení informací o různých subkulturních fenoménech, jako je sebepoškození, nebo dokonce sdílení návodů na sebevraždu. „Podle jednoho experimentu se přišlo na to, že stačí hodina, abyste se propadli někam, kde nechcete být. Dám příklad, budete si hledat informace o hubnutí... a přes různé triky, jak zhubnout, se dostanete k videím o sebepoškození. Tohle dělá algoritmus,“ vysvětluje Olda.

Z průzkumu z roku 2020 Postoje mládeže o politice a demokracii ve střední Evropě, ve které data z České republiky měla na starosti agentura STEM, vyplývá, že mladí lidé informace vyhledávají nejčastěji na sociálních sítích, ale ve většině případů jim nevěří a jako důvěryhodný zdroj poněkud překvapivě uvádějí televizi či rádio. Je to paradox: Nejvíce se informují na Facebooku, až poté jsou to různé webové kanály, televize, videa na YouTube, rozhlas. S Twitterem si moc nesesdla většina mladých ze zemí visegrádské čtyřky. Podle studie přes 63 procent dotázaných informace z něj nepovažuje za věrohodné. „I když z naší třídy se teda na Facebooku neinformuje nikdo. Používají ho jako nástroj komunikace, ale i zahánění splínu. Umíme se pohybovat po síti, protože tam už jsme vyrůstali. Nebereme mobil jako závislost, ale jako každodennost,“ uvažuje Olda. „Dělají spousty věcí povrchně, protože mají hodně podnětů a možností,“ podotýká sociolog Buchtík a dodává, že nejde jen o internet, ale mají velké možnosti cestování, studování a dalších aktivit. Dnešní doba nahrává k rozvolňování sociálních norem. Pro někoho to znamená soubor nekonečných možností, pro jiného spíše stres. Mění se klasické pojetí muže a ženy, existuje spousta sexuálních orientací. „Mnohé děti z řad našich klientů jsou také ztraceny ve věci svého genderového určení, potřebují v tom naši pomoc,“ potvrzuje ředitelka Domu tří přání Miroslava Flemrová a dodává, že potřeby dětí se i přes technologický pokrok moc nezměnily. „Stále chtějí být milované, přijímané, potřebují s někým o svých pochybnostech a hledání sebe sama mluvit,“ doplňuje. Loni v České republice 30 teenagerů od patnácti do devatenácti odešlo dobrovolně ze světa, dalších pět dětí bylo ve věku od deseti do čtrnácti.

Strach o budoucnost

„Vychováváme příliš precitlivělé a křehké děti, nemají hranice, dostanou vše okamžitě, všichni chtějí žít v komfortu a nezvládají stres,“ vysvětluje dětská psychologka Jana Šašková. „Připadá vám, že naše generace je křehká, ale to je jen tím, že se o tom bavíme, že to umíme říct. A jsme k tomu nabádáni,“

reaguje Olda. Pro dnešní dospívající je charakteristické dávat najevo city. „Už to není takový odpor, negativismus, jako dřív v punkové době,“ vysvětluje předseda hnutí Děti Země Miroslav Patrik, kterému sice táhne na šedesát, ale spolupracuje s mladými aktivisty. Podle něho je pro současnou dobu u mladých příznačné, že mluví o svých pocitech a že se intenzivněji než předchozí generace zabývají prostředím, ve kterém žijí. Právě zájem o klima v mladých budí vášně a někdy i úzkost. Miroslav Patrik vnímá angažovanost ohledně klimatických změn jako zcela logickou věc ve vývoji. „Každá generace měla své hnutí a své důvody. V 60. letech vzniklo hnutí Greenpeace a zachraňovaly se velryby, v 90. letech se řešila ozonová díra, po revoluci znečištění vody, ovzduší a dostavba Temelína, v roce 2000 vlivy nadnárodních korporací a po roce 2010 přišla na řadu ochrana klimatu,“ vyjmenovává předseda Patrik a dodává, že častým tématem je také pokles množství živočišných druhů na planetě.

„Životní prostředí a změna klimatu patří mezi pět hlavních zájmů generace Z,“ píše se ve zprávě zveřejněné agenturou STEM z roku 2020. V jiné studii s názvem Young Europe 2022, ve které bylo dotazováno přes šest tisíc mladých lidí ve věku 16 až 26 let, se ukázalo, že dospívající se mnohem víc cítí ohroženi změnou klimatu než ruskou válkou na Ukrajině či covidem. Více než polovina respondentů se domnívá, že Evropa dělá málo v boji s klimatickými změnami. Existuje pojem environmentální žal, jinými slovy strach z toho, co bude s naší planetou. Tento fenomén odstartovalo ohrožení velryb v zálivech a název vymyslela v roce 2004 vědkyně Kriss Kevorkianová během výzkumu kytovců v Pugetově zálivu. Není překvapivé, že aktivit za záchranu planety se ujímají hlavně mladí lidé.

Vzniká stále víc environmentalistických skupin. Je to móda, trend. A mladí lidé chtějí tak jako i v minulosti někam patřit. A fenomén udržitelnosti, třídění odpadu, ekologického chování jde ruku v ruce se současným trendem životního stylu. Mladí pijí kávu z recyklovaného kelímku, chodí nakupovat do secondhandů, všímají si, z čeho jsou produkty vyrobeny.

Neustálé zpravodajství o klimatické změně vede mladé lidi k zájmu o politiku. Z již zmiňovaného průzkumu zveřejněného agenturou STEM vyplývá, že většina dospívajících se o politiku své země zajímá, nejvíce Poláci a Slováci. Ukázalo se, že zájem o politiku zvedl také covid a opatření proti němu. Většina mladých ve všech zmiňovaných zemích souhlasila s opatřeními proti šíření covidu, téměř polovina dospívajících v Česku uvedla, že jim roušky jako prevence nevadily. Dokonce 66 procent

**LONI V ČESKÉ
REPUBLICI
30 TEENAGERŮ
OD PATNÁCTI DO
DEVATENÁCTI
ODEŠLO DOBROVOLNĚ
ZE SVĚTA, DALŠÍCH
PĚT DĚTÍ BYLO
VE VĚKU OD DESETI
DO ČTRNÁCTI.**

dotazovaných se přiznalo, že opatření proti šíření covidu bylo ochotno akceptovat, nevadilo jim obětovat část své svobody za zdraví a bezpečnost. „Ale to neznamená, že to na nás nenechalo následky, ale na to si budeme muset počkat,“ přemítá Olda.

Jak už dlouhodobě upozorňuje Jan Piňos z Iniciativy 21, psychické potíže u dětí a dorostu způsobují mimo jiné právě vládní restriktce ohledně covidu. „Závažné následky státem nezvládnuté pandemie představují u mladých lidí časovanou bombu. Covidová krize ve školství skokově prohloubila retardační trendy mezi mladými lidmi, jako je ztráta vůle, snižování odolnosti, samostatnosti či sociálních dovedností nebo závislost na virtuálním světě. To je zvláště varující ve světě s rostoucími konflikty na všech úrovních, kdy se zvyšují nároky na zvládání zátěžových situací,“ míní Piňos. Velký problém je posílení připomenuté závislosti na virtuálním světě. „Děti vyrostlé na technologiích ne-

znají podstatu citů, a když se dostanou do tísně, nemají lidskou oporu, neznají přirozený svět přírodních a lidských vztahů. To je pro jejich formulaci se mozek fatální a katastrofické,“ je přesvědčen neurolog Martin Stránský.

Klimatická hrozba a covid ale rozhodně nejsou to jediné, co generaci Z pálí. „Jsou tu klasické problémy dospívání, snaha najít se, zapadnout, první pokusy o vztah, ale to se mísí se strachem o budoucnost. Bojíme se toho, co budeme dělat v budoucnosti, je toho moc, inflace, bydlení, klima,“ vysvětluje Olda. „Ale nechci tím proboha říct, že nám to zavinila předešlá generace, i my jsme součástí této společnosti,“ uvědomuje si. Podle něho celospolečenské problémy vidí všichni dospívající, nelze je kvůli sociálním sítím přehlédnout. „Není možné nevidět globální oteplování, zdražování, politiku, na různých úrovních to vidí každý,“ nepochybuje Olda. ■

Umíme se pohybovat po síti, protože tam už jsme vyrůstali. Nebereme mobil jako závislost, ale jako každodennost, říká o své generaci Oldřich Příklenk. Foto: Shutterstock

